

GUILLEM MARTÍ
BARCELONEU
BARCELONA!

GUILLEM MARTÍ
CREMEU
BARCELONA!

Amb la col·laboració de Jordi Solé

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2015
© GUILLEM MARTÍ, 2015
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
CARRER PEDRO I PONS, 9-11, 11A PLANTA - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-1955-0
DIPÒSIT LEGAL: B. 2.770-2015
FOTOCOMPOSICIÓ: ÆTONA VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: EGEDSA

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Ciutat de Mèxic, setembre del 1946

Hi fa molt de sol, al D.F., a l'estiu. D'acord, potser no tant com ell es pensava quan va arribar a aquell país, ja fa un parell d'anys, amb el cap ple d'imatges d'immensos barrets de coloraines, poblets polsegosos i recremats i deserts de pedres afilades i cactus incisius, però Déu n'hi do. I aquest estiu del 46 està resultant ser especialment sec i calorós. Nota la suor naxent-li a la ratlla dels cabells i regalimant lentament, clatell avall, fins a amarrar-li gota a gota el coll de la camisa blanca, acabada de rentar.

No és el sol el que el fa suar com un pecador dins d'un confessionari, però. Són els nervis.

Ignorant la calor, camina a bon pas fins a arribar davant d'una avinguda que en fa tres com l'enyorat passeig de Pi i Margall i s'atura, intimidat. No s'hi acostumarà mai, ell, a aquelles vies tan amples. Rius solcats per corrents fets de cotxes embravits, on els vianants s'han d'aventurar encomanant-se només a aquelles llumetes vermelles i verdes que regulen el flux del trànsit inhumà. Malgrat el seu recel, però, quan el semàfor madura, el doll d'automòbils

frena igual que ho faria un nen davant la indicació d'un mestre sever, cedint-li el pas amb mansuetud. Travessa sense encantar-se. Per res del món no voldria saber el que ha de ser trobar-se a mig camí quan el llum canviï de color. Les ciutats haurien de ser llocs per viure-hi, reflexiona una vegada més. I a la capital de Mèxic, ell, de moment, només hi està aconseguint sobreviure.

I gràcies.

No s'hauria de queixar, però. Ja és molt, vist com li ha anat a la vida.

Arriba a l'altre cantó, sa i estalvi, mentre sent la riuada de metall i cautxú reprenent la marxa al seu darrere. Li ha vingut de poc. Ignora els cotxes que li passen pel costat i camina, decidit, per la vorera. Aviat veu la gran esplana-da esquitxada de marquesines, cadascuna coronada per un número, que s'obre escassament a un centenar de metres a la seva esquerra. Ancorats en molts d'aquells molls s'hi veuen cotxes de línia de colors i companyies diferents, dels quals puja i baixa gent que arriba i marxa. I, més enllà, els assortidors de carburant distribuïts en filera sota un porxo de ciment pintat de groc just davant de la terminal. Aquest és un edifici enorme, amb teulat a dues aigües i les parets encalcinades de blanc i amb la paraula *Mexolub* retolada amb elegants caràcters de color vermell. Per recordar als conductors quin és el millor lubricant per al motor del seu vehicle.

Decideix tirar pel dret i s'aventura en aquell espai immens —no seria capaç de trobar-ne cap de similar a Barcelona— per fer via cap a l'edifici principal. El sol pica de valent i nota la tela de la camisa enganxant-se-li a l'esquena. Quina fila deu fer, així, tot suat?, s'amoïna. No recorda cap altre dia en tota la seva vida que hagi volgut tenir més bon aspecte que aquell. I, en canvi, s'hi juga el

que calgui que ara mateix deu semblar un gitano que ve de robar gallines!

Travessa l'esplanada en diagonal, esquivant vehicles i viatgers, i arriba a l'ombra clement de l'estació. Agraït, s'atura a fer una ullada al rellotge de polsera barat que duu al canell esquerre: falten set minuts per a la una. Va d'hora. Molt. Ja li va bé: així tindrà temps per refrescar-se als serveis i posar-se una mica presentable. Però abans de res, s'estima més acostar-se al taulell d'informació i preguntar. No sigui cas que hi hagi hagut algun canvi de darrera hora. Per res del món vol arriscar-se a no ser allà, per rebre-les, quan arribi l'autobús. Millor ser-hi, encara que vagi fet un cromó, que semblar que tant li fa arribar a l'hora. No pas després de tants anys esperant aquell moment. De tantes nits mortificat pel dubte. De tants moments de desesperació i melangia. És cert que no es va rendir mai i que dintre seu sempre va saber que la recuperaria. Però mentiria si digués que no hi ha hagut molts moments en què ha pensat que tot era inútil, que ella era morta. I que, si no ho era, tampoc no aconseguirien retrobar-se mai.

Serà allà quan baixin de l'autobús. Esperant-les. Igual que les ha esperades tots aquests anys horribles. Perquè ella sàpiga, sense cap mena de dubte, com l'ha enyorada i quin infern ha estat haver de viure lluny del seu caliu.

S'apropa al taulell, tot suat. A l'altra banda, la recepcionista —uns vint-i-cinc anys, uniforme blau, llavis vermells a joc amb el mocador que lluu al coll, i un torrent de cabells negres que li cauen, turbulents, sobre les espatlles— li dedica el somriure de cortesia que la companyia reserva a tots els seus usuaris. Facin la fila que facin.

—*¿En qué puedo ayudarle, señor?* —li pregunta amb el to melós que només fan servir les *señoritas* mexicanes.

Ell s'ennuega quan li pregunta pel cotxe que ve des d'El Paso. Mai no les ha sabut dominar, les emocions.

El to de la noia varia subtilment. Ara el seu interès és una mica menys professional. Com si el temps que duu rere aquell taulell li hagués permès intuir el que significa per a ell aquell autobús.

—*Llega usted un poco pronto, señor* —li diu, com si ell no en fos conscient—. *Ahorita faltan aún más de tres horas para que llegue el pesero que viene de El Paso. Pero al menos no hay noticia de contratiempo alguno.* —Aquells llavis sanguinis es rebreguen en una expressió d'impotència. Tant de bo pogués fer alguna cosa més per vostè...

Ell li torna el somriure. No s'amoïni, de veritat.

—*Puede esperar en el restorán* —s'esforça ella a ser-li útil. I afegeix en to de confiança—: *La enchilada les sale padre.*

No s'esforça a dir-li que, si fos capaç de menjar res, s'hauria esperat, dinant, al seu minúscul apartament del carrer Guerrero. Al capdavant, els mexicans no són pas sempre tan amables amb els que parlen castellà amb accent d'Espanya com ho està sent aquella preciositat. Que molta *madre patria* per aquí i molta *revolución* per allà, però ell n'està fins a dalt de tot de detectar el seu desdeny quan el senten deixar anar la primera frase. De manera que promet a la noia que tastarà aquella *enchilada*, tan *padre*, i s'allunya fent copets de cap d'agraïment, seguit per la mirada solidària de la recepcionista.

De camí al *restorán*, torça a mà dreta i empeny la porta del lavabo d'homes. Per ser els d'un lloc de pas com és aquell, fan prou goig. S'atansa fins a una de les piques de marbre blanc, obre l'aixeta i para les mans per rebre el doll d'aigua fresca. Es renta la cara, el coll i el clatell, sense importar-li mullar-se els cabells. La fredor del líquid el

reviscola. Però la sensació dura el temps just que ell triga a alçar els ulls i contemplar la imatge que li retorna el mirall escantonat que té al davant: la d'un home més gran dels quaranta-quatre que ara té, amargat, vençut i exhaust. Coneix bé aquell tipus, el veu cada dia quan es renta les dents de bon matí. Però mai no l'ha espantat tant adonar-se que és ell. Que és allò en què l'han convertit la derrota, el desengany i l'exili.

Com reaccionarà quan el vegi convertit en aquest parrac?, s'esglaia. Encara el trobarà guapo com un actor de cine? Sap perfectament com havia arribat a estimar-lo, ella. Però també sap que es va enamorar de l'home que va ser. I l'espanta que ara la decebi tant aquesta ombra en la qual s'ha convertit, que ja no sigui capaç d'estimar-lo més. El terroritza. No suportaria llegir la decepció en els seus ulls. Haver d'admetre que, després de tot, sí que l'ha perduda. Que sobreviure no ha estat suficient. Que hi ha llocs als quals no es pot tornar mai, per molt que es desitgi o es necessiti tornar-hi.

Branda el cap d'un cantó a l'altre, per allunyar les pors. No hi pensis, en això, em sents? No hi pensis!

S'eixuga la cara amb el mocador de butxaca, el plega curosament i se'l torna a desar als pantalons, prou ben planxats per haver-ho fet ell mateix. Després, torna a sortir a la terminal i, ara sí, s'acosta al restaurant. La *señorita* del taulell té raó: falta tant perquè arribi el cotxe que s'hi haurà de passar una bona estona, assegut en una de les seves taules. Encara que només sigui perquè els agents d'uniforme que es passen, fatxendes, de tant en tant per l'edifici no s'acabin cansant de veure'l per allà, sense fer res, i el prenguin pel que no és.

El restaurant de la terminal resulta ser massa poca cosa per poder aspirar a aquell nom. És, a tot estirar, una can-

tina d'aspecte auster, parets arnades, tauletes rodones de marbre i ferro forjat i cadires d'aquelles que ballen quan t'hi asseus. Abans de fer-ho, però, s'atura en un raconet per comprovar la cartera, dissimuladament. Ja ho sabia: no duu ni vint pesos. I no sap com arribaran, elles, després d'un viatge tan llarg. N'hi han de quedar prou per poder pagar un bon sopar, i alguna cosa més que els pugui fer falta. S'espigola les butxaques i descobreix que li queden prou monedes per permetre's un refresc. En realitat, tampoc no vol cap altra cosa. Ves per on, el nus que li tenalla la gola des que s'ha llevat acabarà jugant a favor seu. Quan se li acosta el cambrer —un d'aquells *mexicanos* de cara rodona i treballada, cabells de carbó, bigotàs frondós i trets que delaten avantpassats indígenes— per demanar-li *¿Qué desea el señor?*, contesta, ben de pressa, que *una Coca-Cola fría*.

¿Y nada más?

Nada, gracias.

I llavors la veu. La mirada despectiva de: *Pues claro que nada, güey, si es nomás un gachupín muerto de hambre*. Però passa tan fugaç i l'home es gira tan de pressa per tornar a la barra que ja només li queda mossegar-se la llengua i desitjar, en silenci, que l'*enchilada* se la foti al cul. Això sí, quan, un parell de minuts després, torna amb una safata i l'inconfusible ampolla de coll prim, un bony al mig i marques acanalades als costats, talment com els malucs de la Mae West, ell fa veure que s'està cordant una sabata per no haver-lo ni de mirar a la cara. El tipus es pren el seu temps per treure-li la xapa, i quan, finalment, s'adona que no hi ha res a fer, marxa deixant suspès en l'aire un ostentós esbufec d'enuig. I què esperaves, carallot? La propina? Au, i que et bombin!

Un cop sol, es posa l'ampolla als llavis i fa un glop

llarg, dels que buiden de cop la meitat del contingut. ¡Aaaaah! Ja li sap greu, ja, haver-los-ho de reconèixer, als americans, però aquell xarop seu el torna boig. Des que el va descobrir, en beuria a totes hores, mal que li pesi.

Es mira l'ampolla amb resignació i en fa un altre glop, aquest més moderat. Sí, després de Normandia i d'haver posat de genolls el Japó, els *gringos* estan de moda. Tot-hom els mira amb enveja. Tots volen ser com són ells i, sobretot, tenir el que tenen ells. Ningú no sembla recordar com els *güeros* del nord respecten els drets dels treballadors. Ni com els seus governants, tan democràtics, tracten els partits polítics que no els agraden. Ni... S'atura a mitja reflexió i fa un altre glopet. Sí, els americans són capitalistes de la pitjor espècie, no en té cap dubte. Però saben fer begudes, els miserables. I pel·lícules també, posats a ser honestos. No sap pas què hauria fet, ell, els darrers anys, sense el consol de les pel·lícules.

I, cosa no menys important, els van tornar als alemanys, multiplicades per cent, totes les bombes que ells els havien llançat, a plaer, durant gairebé tres anys. A la vostra salut, doncs, refotuts explotadors del proletariat.

Perquè, al capdavant, què n'ha tret ell de defensar el proletariat, eh? Vols que t'ho digui? El cos ple de cicatrius, l'ànima estripada a tisorades de derrota i desencís i anys d'exili, patiment i soledat, apartat de l'únic que de veritat importa: ella.

Tanca els ulls i torna a veure la mirada que li retornava l'home del mirall del lavabo de l'estació. Un esguard trist, nafrat. La llambregada fugissera d'un perdedor. D'un home sense amics. Que sobreviu a base de feinetes precàries i mal pagades. Que s'aixeca cada matí en un quartet ascètic i impersonal. Lluny de tot el que va ser i de les coses per les quals va sostenir tants cops que valia

la pena lluitar. De veritat es pensa que ella podrà continuar estimant un home així? L'assalta una sensació de pànic tan abassegadora que ha de fer molts esforços per no llançar les quatre monedes damunt la taula, sortir corrents de la terminal i perdre's, ara sí que per sempre, en aquella urbs monstruosa.

Però es queda allà, assegut, sense moure ni un múscul. Aconseguint d'alguna manera miraculosa compassar la respiració i impedir que traspui el conflicte que l'esmicola per dins.

Potser sí que avui ningú ja no el recorda, es diu mentre s'obliga a asserenar-se. I que aquells que l'haurien de voler a prop seu el defugen. I que mai no se sabrà el paper que va tenir aquell gener a Barcelona, ni el preu que en va pagar aleshores i que encara continua pagant avui. Però ella sí que ho sap. I que va valdre la pena fer-ho, malgrat el preu.

I, si la coneix com ell es pensa, sap també que, si es tornés a trobar en aquella mateixa situació, com que és un talòs del quinze, tornaria a fer exactament el mateix.

I, si la coneix com ell es pensa, això encara hauria de significar alguna cosa.

Respira fondo, buida l'ampolla de Coca-Cola amb un darrer glop i la deixa damunt el marbre de la taula. Alça els ulls per mirar el rellotge de paret que penja, solitari, a l'altra banda del local: les manetes s'han arrossegat per l'esfera fins a marcar la una i cinc.

Com de llargues se't poden fer tres hores després d'haver esperat sis anys?, es pregunta.